

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת פקודי תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 423

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

'שחר אבקשר' צורי ומשוגבי'

אנחנו רגילים מעל כמה זר לעורר בנושא עניית אמן ובמיוחד על העניין הנשגב של "ברכות השחר בחברותא".

יחד עם זאת, מאז ומתמיד מתבונן אני בסדרת ברכות ובקשות שדוקא אין עליהן את המענה המפורש "אמן" וזאת כי הן נמצאות בתוך נסח ברכה ארקה, אך הן טומנות בחבן עולמות שלמים של תפלות ויחולים שפלטנו כה זקוקים להם.

אני מתפונן פמובן לרשימה העצומה הנמצאת בסיום ברכות השחר, בברכת "המעביר שנה" המסתמית בחתימה "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל".

ברכה זו הפותחת פקודמותיה בהודאה ועוברת עד מהרה לבקשות נשגבות ומיוחדות, כלה מלאה וגדושה בתחנונים על הדבר החשוב לנו מכל - על הרוחניות שלנו!

הנה כי כן, לאחר שסימנו להודות לבורא יתברך בסדר ברכות השחר על כל הטובות שעושה עמנו ברוחניות ובגשמיות, אך טבעי שנוסיף ונבקש ממנו יתברך שיסייע לנו במלחמת היצר המתחדשת עלינו בכל בקור.

גם כאשר אנחנו מברכים פראוי את ברכות השחר לאזני העונה אמן או בתורנו כ"מקשיבים", לא כדאי שנמנהר בברכה זו אלא נתבונן בה בנחת ונזכה במלוא חפנים השפעות טובות ונפלאות לכל המשך היום.

כשלעצמי, בכל פעם שאני מקשיב לבקשה זו הנאמרת מפי אחד המתפללים, אני עונה בלבי 'אמן' אחר כל אחת מהבקשות הנאמרות בה. וכמוכן, על מלות הסיים הכוללות בתוכן כה הרבה: "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל", מתפרצת כמאלה הקריאה 'אמן', במשמעותה: אמת ונכון והלואי!

בקריאת 'יגורומה שמו יחדו',
שבת שלום ומברך,

298 213 מחולקת

עשר צוויים אלו יחדו יש מאה ושלוש עשרה תבות, כמנין התבות החותמות את כל ברכות תפלת העמידה, וכמספר הפעמים שכתובה המלה 'לב' [בהטויתיה השונות] בתורה. ללמדנו שיש לכוון את הלב במיוחד בחתימת ברכות אלו.

על חשיבות הכוונה בחתימת הברכות בשמונה עשרה אף עורר רבי יצחק מקורביל בעל הסמ"ק (סי' יא), ואלו דבריו: "הרב אליעזר מגרמזא כתב בספרו פי טוב מאד לכוון לחתימת כל ברכה וברכה, כי יש בהן מאה ושלוש עשרה תבות כנגד תבות שיש בתפלת חנה. וכן הדין נותן, כי מי שמתפונן בשאלתו [בגוף הברכה] ולא יכוון בשבחו של הקדוש ברוך הוא [שבחתימת הברכה], מחיב את עצמו".

דרש רבי יחזקאל אברמסקי:

מקף שתפלת 'שמונה עשרה' נתקנה כנגד לשונות הצווי שנאמרו בפרשתנו, יש ללמד על חובת האדם להתפלל לפני ה' גם אם אינו חש רצון ותשוקה לכך. בעת שכזאת, שומה עליו להתפלל "כאשר צוה ה'", שהלא מצד הדין הוא חיב להפיר בכך שכל שיש לו הוא ממתנת הבורא ברוך הוא (חזון יחזקאל).

מאה ברכות לחזוקה האמונה

"ויהי מאת כפר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת הכפר כפר לאדו" (לח ז)

כתב 'בעל הטורים' כי כנגד מאת אדני הכסף שנועדו לקרשי המשכן, תקנו חכמים לברך מאה ברכות בכל יום. והביא רמז לדבר מלשון הפתוב (שה"ש ה טו): "מיסדים על אדני פז", "על" בגימטריה מאה, כלומר: מאה הברכות התיסדו לזכר "אדני פז".

את השיכות בין אדני המשכן למאה הברכות באר בעל ה'חדושי הרי"ם' כף: כפי שהאדנים היו היסוד של המשכן, כך תקנת מאה הברכות היא אבן יסוד לחיי היהודי, שהמקפיד לקימה זוכה להפנים בכך שהקדוש ברוך הוא אדון הכל (אמרי אמת לקוטים מנחות מג ב; אמרי ה"ם).

שם שנכתב על ידי ארבעה

"ויעשו את ציץ נזר הקדש זהב טהור ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם קדש לה" (ל ט)

מפני מה נאמר: "ויכתבו" - בלשון רבים, וכי כמה אנשים כתבו זאת יחדו?

באר האמרי אמת:

במסכת 'ומא (לח א) מובא שנגנו חכמים את 'בן קמצר' על כף שלא גלה לאחרים את הסוד שבאמצעותו היה כותב ארבע אותיות בבת אחת, ומתוך כך יכול היה לכתב שם הוי"ה בבת אחת. המעלה שיש בכתיבת השם בבת אחת היא שבכך לא נותר השם חסר אפלו להגיע אחד (תו"ט יומא ג יא, בשם 'פה מראה').

ועוד, שבכך גמנעים מללקלל בידים את שם ה', שבכתיבת שם הוי"ה אות אחר אות נמצא שבתחלה כותבים שם ה' ואחר כך מקלקלים אותו בכתיבת האות וא"ו שאחריו (מנחת חנוך' תלו).

על פי זאת יש לומר שכדי שכתבת השם על הציץ תהיה בהדור הראוי ללא הפסקה או קלקול, הצרכו ארבעה אנשים לכותבו כאחד, ולכך נאמר "ויכתבו" (אמרי אמת' תצוה תרצ"ב; 'וילקט יוסף' עמ' מא).

שלמות המצוות גם לאחר בניית המשכן

"ותכל כל עבדת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה'" (ל ט לב)

פרש רבי שלמה קלוגר:

הכתוב מושב את בני ישראל, שגם לאחר שנגבה המשכן המכפר על עוונותיהם, כפי שאומרים אנו בהגדה של פסח: "ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עוונותינו", לא התרשלו משום כך בקיום מצוות ה', אלא: "ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה'" (אמרי שפר).

להתפלל "כאשר צוה ה'"

"ויבא את הארון אל המשכן וישם את פרכת המסך ויסד על ארון העדות כאשר צוה ה' את משה" (מ כא)

כתב בעל הטורים כי תשע עשרה לשונות 'צווי' - כדגמת סוף הפסוק שלפנינו: "כאשר צוה ה' את משה" - נאמרו בפרשתנו בנוגע למלאכת המשכן, וכנגדם תקנו חכמים את תשע עשרה הברכות שבתפלת העמידה. והוסיף: בתשעה

ישועה בזמן תפלה...

הספור שלפנינו התרחש לפני זמן רב, אולם רק לאחרונה הוא ספר לנו מפי בעל המעשה, אברך תלמיד חכם אשר כיום הוא אב למשפחה ברוכה בלעה"ר.

ליום שבו חגג בצלאל את יום הולדתו השלושים היתה בעבורו משמעות רבה. האמת היא שהמלה 'חגג' אינה מתאימה בהכרח להקשר זה... החל משקיעת החמה של ליל יום הולדתו השלושים ועד לשקיעת החמה שלמחרת הוא לא יצא מחדרו. גם כשפמה מבני משפחתו ומחבריו הקרובים נסו להדפק על דלתו, בחר בצלאל להתעלם.

רק לאחר שנסגר השדוף שמעתי מפי אחד מבני המשפחה כי הם היו מודעים במדה כלשהי למצבי בשנה האחרונה, אך השאלה שעמדה בראש מעיניהם היתה - האם הבחור המיעד קם מדי בקר לתפלה. מרגע שהם נוכחו לדעת שאני מקפיד לבוא בקביעות לתפלה בזמן, השדוף קם ונסגר למזל טוב".

צלחת שנשברה בשמחת התנאים

מעט להפגס לבית המדרש, ומאידיך הרבה להלקות את עצמו, הן בעצם רוקותו המתמשכת, והן... בכך שאינו בוחר לצאת ממצבו הנוכחי, המיאש והפזיז.

תפלה לה על בצלאל שנה קשה וכואבת. בתפלה נסו בני משפחתו וחבריו לעזר לו, אולם הוא בחר להתרחק ולהתנתק מהם, מתמכר לתחושות היאוש והכשלון. ההמנונות החוזרת ונשנית שלו לצאת מחדרו רק הגדילה את הפחד והקושי. בשלב מסוים כבר החל לספר לעצמו כי לא כדאי לו לצאת, בפרט עכשו... שהלא, ודאי כלם יצביעו עליו, ירחמו ויברכו במבוכה... כמעט ובאו מים עד נפש, כמעט כבר חש כי טוב מותו מחייו, עד שהגיע אפרים.

אפרים זה הוא ידידו משכבר הימים, מהחברים היחידים שהקפידו לשמר אתו על קשר אמתי. ברבות הימים נאלץ אפרים לעקור עם משפחתו לחו"ל, אולם על הקשר עם בצלאל שמר מכל משמר. אפרים הקפיד להתקשר בכל ערב שבת לבצלאל, לשוחח עמו כמה דקות, לשתפו בקורות עמו ולאחל לו שבת שלום.

רק בשנה האחרונה הוא לא הצליח לצר קשר עם בצלאל. בני המשפחה ספרו לו על המצב העגום, והעכזות הסבו לו כאב רב. אפרים צפה להזדמנות שבה יגיע לארץ, וההזדמנות הגיעה כעבר כמעט שנה.

ביום הראשון לבקורו בארץ, בשעת צהריים מאחרת, מהר לבקר את בצלאל. הוא נקש על הדלת, אך בצלאל לא פתח. "בצלאל זה אני, אפרים", קרא, ובצלאל ההמום מהר לקום מהמטה ולטל

את ידיו.

אפרים היה המום ממראהו העגום של ידידו, אך לא הרבה בדבורים; "בצלאל, יש מישהו שאתה חיב לפגש, תתארגן במהירות ונצא..."

בצלאל, שהיה המום אף הוא מהבקור המפתיע, נענה בציתנות מפתיעה. הוא בקש מחברו להמתין כמה דקות מחוץ לחדר, שטף את פניו, התארגן ויצעד בשתיקה אחר חברו.

אפרים הוביל את בצלאל במימנות בין הסמטאות הירושלמיות ונעצר לצד בית קטן וישן. הוא נקש על הדלת ביראת כבוד, והדלת נפתחה בידי של רב מבגד והדור

פנים. הרב הקשיב לספורו של בצלאל, ובצלאל חש לראשונה שיש מישהו שמבין את כאבו. משסים הליט הרב את פניו בידי וישקע במחשבות. לבסוף הוא הגביה את עיניו ושאל: "האם אתה מקפיד להתפלל מדי בקר לפני זמן תפלה?"

בצלאל השפיל את עיניו ונמנע מלהגיב. זמן תפלה? מי מדבר על כך בכלל... האם הרב לא מודע למצבו הנפשי הקשה...?

הרב הבין הכל. הוא הביט בו בעיניו החכמות ואמר לו: "יקירי, אתה בחר צעיר עזין, לא אפסה תקותך. הקפד מיום זה ואילך להתפלל שחרית לפני זמן תפלה, ובעזרת ה' ישועתך מבטחת!"

בצלאל המלמד באכזבות לא מהר להשתכנע; "וכי מאין תבוא לי הישועה, הלא כל שדוף אפשרי כבר הצע לי..." אך הרב עמד על דעתו בעוז; "אם תקפיד על זמן תפלה - תזכה במהרה לבנות בית נאמן בישראל".

בצלאל שהיה קצר רוח עקב סבלו, העז פניו ושאל: "תוף כמה זמן?"

הרב לא כעס. הוא רק הביט בו בעינים רחמיאיות ואמר לו: "בתוף חדש מהיום".

התשובה הברורה גרמה לבצלאל להתנער. הוא החליט לקחת אחריות על מצבו ולגייס לשם כך את הכחות המועטים שעוד נותרו לו... הרב לא בקש ממנו הרבה, בסך הכל לקום ולהתפלל לפני זמן תפלה.

חדש לאחר מכן התקשר בצלאל לרב וביקש לבקרו. באותו היום היה הרב עסוק ואמר לו לבוא למחרת. למחרת הופיע בצלאל בחדרו של הרב ואמר רק שתי מלים, שתי מלים שלאמירתן המתין יותר מעשור שנים:

"התארת אתמול!"

בצלאל חשב שכל ההצעות כבר הציעו, אך מסתבר שבחופץ לארץ עזין היתה הצעת שדוף שהמתנה. בעבורו.

הרב שמח בשמחתו, ולבצלאל היה חשוב להוסיף: "אני יודע בודאות שהתארת רק בזכות העבודה ששמעתי לעצת הרב והקפדת על זמן תפלה. רק לאחר שנסגר השדוף שמעתי מפי אחד מבני המשפחה כי הם היו מודעים במדה כלשהי למצבי בשנה האחרונה, אך השאלה שעמדה בראש מעיניהם היתה - האם הבחור המיעד קם מדי בקר לתפלה. מרגע שהם נוכחו לדעת שאני מקפיד לבוא בקביעות לתפלה בזמן, השדוף קם ונסגר למזל טוב".

נשמע מפי בעל המעשה

בְּרַכַּת 'רְפוּאָה'

מַהוּת הַבְּרָכָה

כַּתֵּב הַר"ן (דְּרָשׁוֹת הַר"ן הַדְּרוּשׁ הַשְּׁטִי) כִּי בַעַת שֶׁהָאָדָם חוֹלָה יֵשׁ לוֹ לְהַתְּפִלֵּל עַל רְפוּאָת נַפְשׁוֹ וְלֹא עַל רְפוּאָת הַגּוּף. לְפִי שְׁאִין הָאָדָם נוֹפֵל לְמַשְׁכָּב אֲלֵא מִחַמַּת חֲטָאִיו, וְעַקֵּר חֲלִיו הוּא בְּנַפְשׁוֹ וְלֹא בְּגוּפוֹ, כִּי לֹא יִרְפָּא הַגּוּף מִבְּלִי שֶׁתְּקַדֵּם לְכֹךְ רְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ. אַף דוֹד הַמֶּלֶךְ הַתְּפִלֵּל בַּעַת חֲלִיו עַל רְפוּאָת נַפְשׁוֹ, כְּפָתוּב (תְּהִלִּים מֵא ה'): "אֲנִי אֲמַרְתִּי ה' חֲנִנִי רְפָאָה נַפְשִׁי כִּי חֲטָאתִי לָךְ". וְכֵן כַּתֵּב הַרְאִשִׁית חֲכָמָה (שַׁעַר הַתְּשׁוּבָה פָּרָק ה'): "יְטוֹב לָכֵן בְּבְרַכַּת רְפָאָנוּ עַל תַּחֲלוּאֵי הַנֶּפֶשׁ".

הַחִיד"א הִבִּיא בְּשֵׁם רַבֵּי חַיִּים וַיְטִיל כִּי כְּאֲשֶׁר הָאָדָם חוֹטֵא בְּאַחַת מִרְמ"ח מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה הַרִי הוּא פּוֹגֵם בְּאַחַד מִרְמ"ח אֵיבָרִים שֶׁכִּנְגַד אוֹתוֹ עוֹזֵן, וְכֹאשֶׁר הוּא מְבַטֵּל אֶחָד מִשְׁסִ"ה מִצְוֹת עֲשֵׂה, הַרִי הוּא פּוֹגֵם בְּאַחַד מִשְׁסִ"ה גִּידִים שֶׁכִּנְגַדִּים. עַל כֵּן בְּקֶשׁ יְרֵמְיָה הַנְּבִיא (יְרֵמְיָה יז ד'): "רְפָאֵנִי ה'" - מִן הַחַטָּא שֶׁפָּגַם בְּנַפְשִׁי, וּמִמֵּילָא: "וְאַרְפָּא" - בְּגוּפִי. "הוֹשִׁיעֵנִי" - מִהַמְּקַטְרָגִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִחֲטָאִי, "וְאוֹשַׁעֵה" - מִהַיְסוּרִים הַבָּאִים עָלַי מִחַמַּת קְטְרוֹנִים (צְאוּרֵי שְׁלֵל הַפְּטָרָה בַּחֲקוּמִי).

"רופא חולי עמו ישראל"

אֶת פֶּשֶׁר הַשְּׁנוּי בֵּין חֲתִימַתָּה שֶׁל בְּרַכַּת 'אֲשֶׁר יִצֵּר' - ר'וֹפֵא כָּל בֶּשֶׂר, לְחֲתִימַתָּה שֶׁל בְּרַכָּה זוֹ - 'ר'וֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּאֵר רַבֵּי יוֹסֵף חַיִּים זֹנְנֶפֶלְדִּי כֹּךְ:

בְּרַכַּת 'אֲשֶׁר יִצֵּר' נִתְקַנָּה כְּהוֹדֵיָה עַל רְפוּאָתוֹן שֶׁל מַחֲלוֹת כָּל בֶּשֶׂר, וְלִכְךָ חוֹתֵמִים אוֹתָהּ בְּבְרַכַּת "ר'וֹפֵא כָּל בֶּשֶׂר". בְּרַכָּה זוֹ לְעַמַּת זֹאת נִקְבְּעָה כִּנְגַד רְפוּאָת הַמַּיְלָה הַנְּעִשִׂית בְּשִׁמְיִנִי, הַשְּׂיִכֵּת רַק בְּקֶרֶב 'עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל' (רֵאָה מְדוּר 'מִקּוּר הַבְּרַכָּה'), וְעַל כֵּן רָאוּי לְחַתֵּם בָּהּ: 'ר'וֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל' (חֲכָמַת חַיִּים עַמ' שֶׁנֶּג).

בְּנֵי אֲמוֹן

אִמַּת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָדוּ ר'וֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהַלְוִאי שֶׁיִּרְפָּאֵנוּ רְפוּאָה שְׁלָמָה.

מִקּוּר הַבְּרָכָה

בְּמַסְכַּת מְגִלָּה (ז ב) אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבְרַכָּה שֶׁבְּרַכַּת רְפוּאָה נִקְבְּעָה שְׁמִינִית בְּסֵדֶר בְּרָכוֹת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, כִּנְגַד מִצְוֹת מֵיִלָּה הַמִּתְקַיֶּמֶת בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי, לְפִי שֶׁהַמַּיְלָה צְרִיכָה רְפוּאָה. וַיֵּשׁ לְהַבְיֹ: וְכִי רַק מֵיִלָּה צְרִיכָה רְפוּאָה?

ה'אֲמַרִי אֲמַת' בָּאֵר: הִיוּ תְּקוּפוֹת שֶׁלֹּא הִיְתָה נִצְרַכַּת רְפוּאָה אֲלֵא לְמִי שֶׁנִּמְוֵל. כְּפִי שֶׁמְבָאָר בְּגִמְרָא (ב"מ פז א) שֶׁעַד תְּקוּפוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא הִיְתָה חֲלֻשָּׁה בְּעוֹלָם, וְכֵן מְבָאָר בְּמִדְרָשׁ (במ"ד ז א) שֶׁבְּמַתָּן תּוֹרָה נִתְרַפְּאוּ כָּל הַחוֹלִים, עַל כֵּן תְּלוּ אֶת בְּרַכַּת הַרְפוּאָה בְּמִצְוֹת הַמַּיְלָה (בְּרַכַּת אֱלִיהֵו' [לְגַר"א פִּישֵׁר רֵאשׁ כּוֹלֵל גוּר בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית] עַמ' ר"ז).

בְּדוּמָה לְכֹךְ בָּאֵר רַבֵּי שְׁלֵמָה זְלַמֵּן אוֹיְעֶרְבֶּדֶ: כִּיּוֹן שֶׁהַחֲטָאִים הֵם הַגּוֹרְמִים לְכָל הַמַּחֲלוֹת, נִמְצָא שֶׁלְעֵתִיד לְבֹא בַּעַת הַגְּאֻלָּה, כְּשִׁיכְרִית הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיִּצֵּר הַרַע מִן הָעוֹלָם, לֹא תִהְיֶינָה מַחֲלוֹת, וְהַרְפוּאָה תִּדְרָשׁ רַק לְצַרְךָ מִצְוֹת הַמַּיְלָה. עַל כֵּן תִּקְנֶנוּ אֶת בְּרַכַּת רְפָאָנוּ כְּבְרַכָּה שְׁמִינִית כִּנְגַד הַמַּיְלָה (מְזֻמּוֹר לְתוֹדָה עַמ' 184).

מִבְּנֵי הַבְּרָכָה

בְּנֶסֶח בְּרָכוֹת הַתְּפִלָּה לְרַמְבַּ"ם כַּתֵּב שֶׁבְּרַכָּה זוֹ פּוֹתַחַת בְּמַלְיָם: "רְפָאֵנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ וְנִרְפָּא". אוֹלָם הַרוֹקַח (פְּרוּשׁ סְדוּר הַתְּפִלָּה ס"ג נב) כַּתֵּב שֶׁכִּיּוֹן שֶׁפְּתִיחַת בְּרַכָּה זוֹ מִיְסֻדַּת עַל לְשׁוֹן הַפָּסוּק (יְרֵמְיָה יז ד'): "רְפָאֵנִי ה' וְאַרְפָּא הוֹשִׁיעֵנִי וְאוֹשַׁעֵה כִּי תִהְלֵתִי אִתָּה", לָכֵן אֵין לְהַזְכִּיר 'אֱלֹקֵינוּ' בְּפְתִיחַת הַבְּרַכָּה, אֲלֵא "רְפָאֵנוּ ה' וְנִרְפָּא".

בְּהַמְשִׁיךְ מִבְּקָשִׁים אֲנִי "וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלָמָה לְכָל מִכּוֹתֵינוּ", הַיַּעֲב"ץ בָּאֵר שֶׁבְּקִשָּׁה זוֹ נּוֹגַעַת אֶף לְאָדָם הַבְּרִיא בְּגוּפוֹ. לְפִי שֶׁבְּגוּף כָּל אָדָם מְקַנְנִים מַחֲלוֹת וּפְגָעִים נִסְתָּרִים, וְאִלְמֵלֵא טֵבַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּטֵבַע הַגּוּף לִגְבֹר עֲלֵיהֶם בְּטָרָם יִתְפָּרְצוּ (בְּאַמְצָעוֹת הַמַּעֲרַכַת הַחֲסוּנִית) לֹא הֵינּוּ עוֹמְדִים בְּפְנֵיהֶם. לְפִיכָּה, אֶף אָדָם בְּרִיא זְקוּק לְתַפְלָה שְׂיִתֵּן ה' כַּחַ בְּגוּפוֹ לְהַמְשִׁיךְ וְלְהַתְּמִיד בְּמַלְחַמָּתוֹ בְּאוֹתוֹן מַחֲלוֹת נִסְתָּרוֹת (סְדוּר יַעֲב"ץ [אַלְטוֹנָא תַק"ו] ח"ב בְּהַגְהוֹת הַמַּחְבֵּר עַמ' כו).

אַחַת שְׂאֵלָתִי

שְׂאֵלָה בְּהַלְכוֹת בְּרָכוֹת וְאֲמוֹן

שְׂאֵלָה: בְּמַשְׁנֵה בְּרוּרָה (סו כג) הִבִּיא בְּשֵׁם דְּרָךְ הַחַיִּים שְׁמִי שֶׁהַצֶּרֶךְ לְבָרַךְ 'אֲשֶׁר יִצֵּר' בְּאַמְצָע תְּפִלְתוֹ בְּמִקּוּם שְׁאִסוּר לְהַפְסִיק, יֵטֵל יָדָיו, וְלֹאחֵר הַתְּפִלָּה יְבָרַךְ 'אֲשֶׁר יִצֵּר'. וַיֵּשׁ לְהַבִּין מְדוּעַ לֹא יֵצֵא יָדֵי חוֹבֵה בְּאִמְרֵת בְּרַכַּת 'רְפָאֵנוּ', כְּפִי שֶׁהִבִּיא הַמַּשְׁנֵה בְּרוּרָה (ו יב) בְּשֵׁם הַפְּרִי חֲדָשׁ לְגַבֵּי בְּרַכַּת 'אֱלֹקֵי נְשִׁמָּה', שְׁמִי שֶׁלֹּא בְּרַכָּה קֹדֶם הַתְּפִלָּה, לֹא יְבָרְכֶנָּה לְאַחֵר הַתְּפִלָּה, שֶׁכִּבֵּר יֵצֵא יָדֵי חוֹבְתוֹ בְּבְרַכַּת 'מַחִיָּה מִתִּים'?

הַשְּׂאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה מַעֲלוֹן פְּרִשְׁתׁ כִּי תִשָּׂא:

הַשְּׂאֵלָה: שְׁלוֹשׁ פְּעֻמִּים בְּכָל יוֹם אֲנִי מְבַקְשִׁים מִחֲדָשׁ סִלְחָ לְנוּ, כְּכִיכּוֹל אֲנִי סוֹמְכִים כִּי בְּאִמְרֵת בְּרַכָּה זוֹ יִתְפָּרְצוּ חֲטָאֵינוּ. וַיֵּשׁ לְהַבִּין אִיךָ הַבְּקִשָּׁה מִתְּשׁוּבָת עִם דְּבַרֵי הַמַּשְׁנֵה (יִמָּא פה ב): "הָאוֹמֵר אַחֲטָא וְאֲשׁוּב אַחֲטָא וְאֲשׁוּב אֵין מְסַפִּיקִים בְּדוֹד לְעִשׂוֹת תְּשׁוּבָה".

הַתְּשׁוּבָה: כַּתֵּב בַּעַל הַתַּיָּא (אֲגַרַת הַתְּשׁוּבָה פָּרָק יא) כִּי "הָאוֹמֵר אַחֲטָא וְאֲשׁוּב" הוּא מִי שֶׁמֵּאֲפִשֵׁר לְעַצְמוֹ לְחַטָּא מִתוֹךְ דִּיעָה שֶׁיִּכּוֹל הוּא לְשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה וְלְהַפְטֵר מֵעֵשׂ, וְלֹאֵלֵא זֹאת הִיא כּוֹשֵׁת אֶת יָצְרוֹ. בִּיחֹס לְאָדָם כּוֹה הַאֲפִסְרוֹת לְחַזֵּר בַּתְּשׁוּבָה הִיא סַבֵּת חֲטָא, וְלָכֵן "אֵין מְסַפִּיקִים בְּדוֹד לְעִשׂוֹת תְּשׁוּבָה".

כְּלוּמֵר שְׂאִין מְסִיעִים לוֹ מִן הַשְּׂמִים לְשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה, אוֹלָם אִם שֵׁב, תְּשׁוּבָתוֹ מִתְּקַבֵּל.

אוֹלָם, אֲנִי הִלֵּא מִקְדִּימִים לְעִשִׂית הַתְּשׁוּבָה אֶת בְּרַכַּת "הַשְּׂבִינוּ אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ", שְׁבִיבָה מְגִלִּים אֲנִי אֶת דְּעַתְנּוּ שְׂרֻצוֹנֵנוּ לְלַכַּת בְּדָרְךָ הַתּוֹרָה וְלֹא לְהַפְשֵׁל בְּחַטָּא, וְאֵין דְּעַתְנּוּ, חֲלִילָה, לְחַטָּא מִתוֹךְ הַסְּתַמְכוֹת עַל הַתְּשׁוּבָה. לְכֹךְ אֵין אֲנִי נִקְלָלִים בְּכָלֵל "הָאוֹמֵר אַחֲטָא וְאֲשׁוּב", וְאִדְרַבָּה מְבַקְשִׁים אֲנִי כִּי יִסְיַעֲנוּ מִן הַשְּׂמִים לְשׁוּב בַּתְּשׁוּבָה, כְּפִי שְׂאִמְרוּ חֲכָמִים (שְׁבַת קד א): "כֹּא לְשִׁיר - מְסִיעִים אוֹתוֹ".

תְּשׁוּבוֹת נִתְּן לְשַׁלַּח לְפָקֵס
שְׁמֵסְפֵרוֹ 08-9746102
אוֹ לְכַתְּבַת הַמַּיִל: 9139191@gmail.com

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכְוֵה יִגְרֵל
אִי"ה סַט חוֹבְרוֹת מִקְרָאוֹת
גְּדוּלוֹת מִהַדְּרוֹת הַהַגְרָלָה
תַּתְּקִים מִדֵּי שְׁבִיעֵי בְּיוֹם
שְׁלִישִׁי שְׁלֵאחֵר הוֹפַעַת
הַעֲלוֹן. הַתְּשׁוּבָה וְשֵׁם
הַזְּכָה יִפְרָסְמוּ אִ"ה
בַּעֲלוֹן פְּרִשְׁתׁ צוּ.

הַזְּכָרִים בְּהַגְרָלָה שֶׁהַתְּקִימָה בֵּין שׁוֹלְחֵי הַתְּשׁוּבוֹת לְשַׁלַּחוֹת
שְׁהוֹפִיעֵנוּ בְּעֵלּוּנֵים שֶׁל פְּרִשְׁתׁ תַּצְנָה וְכִי תִשָּׂא הֵם:
מִשְׁפַּחַת אַבְרָהָם מִקְרָיִת מְלֹאכִי וּמִשְׁפַּחַת פּוֹלָק מְבִנֵי בְּרַק

וְכֹאשֶׁר תִּקְוִים מִן הַסְּפָר, תְּחַפֵּשׂ בְּאֲשֶׁר לְמַדַּת אִם יֵשׁ בּוֹ דְּבַר אֲשֶׁר תּוּכַל לְקִיְמוֹ

עניית אמן משלימה את בריאת המלאך

אמר רבי זושא מאניפולי: עניית 'אמן' היא השלמה הכרחית לברכה, לפי שהמברך בורא בברכתו את גוף המלאך בלבד, ואולם רק בעניית אמן נבראת נפש המלאך הנותנת בו חיות (בוציא קדישא' אות לא).

מעין דברים אלו אף מובא בשמו של הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג, שאף העיד על עצמו סמוך לפטירתו, כי מתוך כך הקפיד כל ימיו שלא לברך ברכה אם לא יהיה מי שישלים את ברכתו בעניית אמן, ואף ספר מעשה פלא שארע עמו בעקבות הנהגתו זו:

פעם אחת הזמינו עשיר מעירה סמוכה לשמש כסנדק בברית מילה שערה לבנו, ולשם כך שלח אליו עגלה רתומה לסוסים שהיתה נהוגה על ידי עגלון יהודי ריק ופוחז. באמצע הדרך פאשר בקש לברך 'אשר יצר' הבין לחרדתו שאין מי שיוכל לענות אחריו אמן, כיון שהעגלון הלז היה גס ומגשם עד כדי שלא היה מקום לצרפו לשום דבר שבקדשה.

בעוד מתלבט הרב כיצד לנהג, הופיעו ממעבה היער שני אנשים בעלי צורה נוראה ונעמדו בסמוך אליו. לאחר שברך באזניהם את הברכה, ענו הם אמן במתיקות והתלהבות לא מצויה ומיד נעלמו. עמד שם הרבי ר' שמעלקא נרעש ונפחד, עד שהבין שמלאכי אלקים נשלחו אליו מן השמים כדי לענות אמן אחר ברכתו ('אהל יצחק' עמ' לה).

המשיחית שברכתו תשלם בעניית אמן

באותו מעמד הסביר בכך הר"ר שמעלקא את לשון הכתוב באיוב (כג יג): "והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו ויעש", אשר בגסח תפלות ראש השנה אנו מסיימים אותו במלים "נורא וקדוש".

כאמור עניית אמן משלימה את המלאך הנברא כתוצאה מאמירת הברכה. אם כן, מה יעשה אדם שנאלץ לשבת ביד בביתו או שהוא הולך לבד בדרך ואין מי שיענה אחריו אמן? על כך אומר הכתוב: "והוא באחד" - פאשר האדם מברך ביחידות, ומי ישיבנו? - ואין מי שיענה אחריו אמן, אזי אם "ונפשו אותה" אם הוא משיחית שברכתו תשלם בעניית אמן, כי אז "ויעש" - נורא וקדוש" - יש בידו לחולל נוראות בכך שישלחו לו מלאך מן השמים, שיענה אמן להשלים את ברכתו (שם).

לכבוד מערכת 'וכל מאמינים',

אחרי מבוא השלום והברכה, ברפת ה' עליכם על זכוי הרבים העצום הנעשה ברב עו ותעצומות.

בעלון פרשת בא הביא נשיא 'בני אמונים' במאמרו את המובא בספר 'דרך משה' שחסיד אחד התענה כדי שישלחו מהשמים את סבת עכוב הגאולה, והתגלה לו בחלום שהגאולה מתממהת לפי שאין מקפידים לענות אמן, על הברכות שבהן מבקשים על הגאולה.

ורציתי להוסיף; הלא אמרו חכמים (שבת לא א) שלאחר פטירת האדם, בבואו לתת דין וחשבון על מעשיו, ישאלוהו במיחד על כמה ענינים שמחובתו לקיים בחייו, ואחד מהם הוא: "צפית לישועה" - האם צפית לגאולת ישראל ולביאת המשיח כהבטחת ה' ביד הנביאים.

לדברי בעל ה'דרך משה' הנזכר למעלה, לכאורה עקר הצפיה לישועה מתבטא בעניית אמן אחר ברכות הגאולה, ומי שמזלזל בכך לא יוכל להשיב בחיוב על שאלה זו. ואפשר שלכך אף דבר זה נרמז במה שאמרו שם שאחת השאלות הנוספות שנשאל האדם באותה העת היא: "נשאת ונתת באמונה". השאלה מרמזת על עניית אמן, שנשאל האדם האם הקפיד פראוי על עניית אמן, האם נשא ונתן בענין ממש כפי שהוא מנהל עסק, שראשו ורבו מנח בו?

בברכה מרבה,

א.ר. - ליקווד ניו ג'רזי.

נתן לשלח מכתבים
לפקס שמספרו 08-9746102
אל לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

צדיק באמונתו

אמן וברכות במשנת בעל ההלולא

ציון בעל השבת מוסר' בבית העלמין היהודי באיזמיר שבתורקיה

בעל השבת מוסר'

ח' באדר ב' תפ"ט

רבי אליהו הכהן האייתמרי, נולד לאביו רבי אברהם שלמה הכהן בשנת ת"ט בעיר איזמיר שבתורקיה. בעטרות רבות התעטר רבנו, עלה והתעלה בנגלה ובנסתר, ונודע ברבים בדרשותיו ובספריו. החיד"א העיד עליו (שם הגדולים) מערכת א אות קסה): "ורבים השיב מעוון בדרשותיו ובתוכחותיו ובמתק לשונו".

רבנו חבר למעלה משלושים ספרים. הנודע שבהם הוא 'שבת מוסר' שהדפס בעשרות מהדורות. נפטר ביום ח' באדר ב' בשנת תפ"ט, והובא למנוחות בעיר הולדתו איזמיר.

מאה ברכות

בסדר הא' ב' האותיות צ' וק' סמוכות זו לזו, ללמדנו כי כל המקפיד על אמירת ק' ברכות ביום, נקרא 'צדיק' (מדרש תלפיות' אות ב ענף סוד ברפת בתולים).

עניית אמן

כאשר אדם עונה אמן מקדשת מלה זו את גופו, ובכך יכולה נשמתו לחזר לגופו בעת תחית המתים. משום כך אף אמר רבי מאיר (סנהדרין קי ב): "קטן מאימתי בא לעולם הבא? ... משעה שיאמר אמן" (אגדת אליהו' שביעית פרק ד).

אתחיל אף יום

03-913-9191

קול אמונים - קו התכן של בני אמונים
חזוקים יומיים | ספורים מרתקים | מגון תכנים

